

Núm. 18 (Tardor 2021), 87-94 | ISSN 2014-7023

Biblioteca/Library

doi: 10.1344/Svmma2021.18.8

Aquesta secció recull la producció científica de l'Institut de Recerca en Cultures Medievales pel que fa a la publicació de llibres i a la presentació de tesis doctorals.

Publicacions

BAIGES I JARDÍ, Ignasi Joaquim, 2021

Manual de Siurana (1229-1239)

Barcelona: Fundació Noguera.

Resum

El present estudi i edició del manual de Siurana s'insereix dins d'una llarga tradició de publicació de fonts notarials a Catalunya, que posa a l'abast de la historiografia i del públic en general uns documents cabdals pel coneixement de la realitat històrica. Al llarg del volum, Ignasi Baiges, a banda d'aportar la seva transcripció, fa una brillant anàlisi de diferents aspectes relacionats amb la pràctica i l'activitat notarial. Destaca l'estudi de les característiques externes i internes del manual, com la seva manufactura o l'escriptura utilitzada. Un dels apartats més importants és la identificació de les diferents tipologies documentals, que aporten dades fonamentals per a l'estudi de la societat del moment, també dels aspectes relacionats amb la recepció del Dret Públic a Catalunya. Un manual notarial primerenc i primigeni, però que, en definitiva, aporta als investigadors nombroses dades molt interessants per anàlisis en diferents camps de la recerca.

Paraules clau:

edició, manual notarial, notariat, Siurana, segle XIII

Abstract

The present study and edition of the notarial protocol of Siurana is framed within a long tradition of publications of notarial sources in Catalonia, something that puts at the disposal of historiography and the general public a number of important documents for historical knowledge. Throughout the work, Ignasi Baiges, in addition to the transcription, makes a brilliant analysis of different aspects related to notarial practice and activity. It highlights the study of the external and internal characteristics of the volume, such as its constitution or the writing used. One of the most important sections is the identification of the different documentary typologies, which provide fundamental data for the study of the society of the moment. Also, aspects related to the reception of common law in Catalonia. This is a first and early notarial protocol, but in short, it provides researchers with many very interesting data for analysis in different fields of research.

Keywords:

edition, notarial protocol, notary, Siurana, 13th century

GUARDIA, Milagros; LORÉS, Immaculada, 2020

Sant Climent de Taüll i la Vall de Boí, Bellaterra

Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona, Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions; Edicions de la Universitat de Barcelona; Universitat de Girona. Servei de Publicacions; Edicions i Publicacions de la Universitat de Lleida; Universitat Politècnica de Catalunya. Iniciativa Digital Politècnica; Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili; Museu Nacional d'Art de Catalunya; Museu del Disseny de Barcelona (Col·lecció Memoria Artium, 26)

Resum

El llibre pretén ser la primera monografia sobre l'església de Sant Climent de Taüll i les seves pintures. Parteix de la consideració del monument des del punt de vista de la seva genètica i de la seva biografia. Això és, d'una banda s'explica a partir del seu context geogràfic i històric artístic. De l'altra, es segueix la seva evolució al llarg del temps, des de la creació fins a l'estat actual. Per això, el llibre és una ordenada exposició des de l'espai en què va crear-se –l'àmbit pirinenc– i les comunicacions amb les zones pròximes, fins a les seves fases constructives i decoratives i les seves funcions i usos. Tot s'emmarca en la Vall de Boí i el context de les valls centrals dels Pirineus, amb al·lusions constants a d'altres monuments conservats al lloc. El pas del temps i les diverses circumstàncies, com ara la situació de la vila i la regió en funció de les estratègies polítiques, però també dels canvis litúrgics, generen unes transformacions que se segueixen puntualment en el discurs, fins arribar al moment en què

L'església de Sant Climent és “descoberta” amb nous ulls, és a dir, amb una mirada renovada, a començament del segle XX.

Paraules clau:

Taüll, Boí, art romànic, Pirineus romànics, pintura mural romànica, patrimoni cultural

Abstract

The book is intended to be the first monograph on the Church of St. Clement of Taüll and its paintings. It starts from the consideration of the monument from the point of view of its genetics and its biography. This is, on the one hand, we explain it from its geographical and historical artistic context. On the other hand, it follows its evolution over time, from its creation to its present state. Therefore, the book is an orderly exhibition from the space in which it was created – the Pyrenean environment – and the communications with the surrounding areas, to its constructive and decorative phases, its functions and uses. Everything is framed within the Boí Valley and the context of the central valleys of the Pyrenees, with constant references to other monuments preserved in the area. The passage of time and various circumstances, such as the situation of the town and the region in terms of political strategies, but also of liturgical changes, bring about transformations that are followed in detail in the discourse, until the time when the Church of St. Clement is “discovered” with new eyes, that is, with a renewed gaze, at the beginning of the 20th century.

Keywords:

Taüll, Boí, Romanesque Art, Romanesque Pyrenees, Cultural Heritage

PELLISA PRADES, Gemma i Marta BALZI (eds.), 2021

Ovid in the Vernacular: Translations of the Metamorphoses in the Middle Ages & Renaissance

Resum

Les traduccions de les *Metamorfosis* d'Ovidi són una peça clau per entendre la transmissió del poema a Europa durant l'època medieval i moderna. *Ovid in the Vernacular* n'examina les traduccions en vulgar, així com les glosses, els comentaris i les il·lustracions que les solien acompanyar. La monografia inclou aportacions sobre vuit àrees lingüístiques: anglès, castellà, català, francès, alemany, italià, holandès i grec per aprofundir en l'apropiació que cadascuna d'aquestes literatures emergents fa del poema llatí i les transformacions a les quals se'l sotmet, tant pel que fa al text com a les imatges en què es representa. L'estudi transcendeix els límits nacionals i

lingüístics amb l'objectiu de resseguir la circulació textual i iconogràfica de les *Metamorfosis* a través de les diferents tradicions literàries europees. Alhora, aquest volum versa sobre la influència de la cultura manuscrita i la cultura impresa en les reinterpretacions d'Ovidi. La finalitat de la publicació és revelar com les transformacions del propi poema el converteixen en una part constitutiva de l'imaginari literari i artístic de la cultura europea.

Paraules clau:

Recepció d'Ovidi, traduccions en vulgar, glosses, iconografia, mitologia

Abstract

In the Middle and Early Modern Ages, translations of Ovid's *Metamorphoses* in the vernacular played a pivotal role in the process of the transmission of this poem to the emerging European cultures. These vernacular translations, together with the glosses, commentaries, and illustrations that frequently accompanied them, are the object of study of this collective volume. Ovid in the Vernacular covers eight linguistic areas (English, Spanish, Catalan, French, German, Italian, Dutch, and Greek) and offers new insights about the way in which each of these emerging vernacular cultures appropriated and transformed this Latin poem through words and images. At the same time, this book looks beyond national and linguistic borders and retraces the circulation of textual and non-textual elements of the vernacular Ovid across Europe, connecting different literary traditions. This volume addresses the influence of manuscript culture and print culture on the re-fashioning of Ovid. The scope of this publication is to unveil how the transformations to which this poem lent itself allowed this work to become a constitutive part of the literary and artistic life of Western Europe.

Keywords:

Reception of Ovid, vernacular translations, glosses, iconography, mythology

URL:

<https://aevum.space/ns39>

Tesis Doctorals

Autor: Ester Borsato

Títol: *Il lessico della navigazione e delle maestranze nella Venezia dei XIV-XV secolo: studio a partire da alcuni zibaldoni marittimi*

Director: Pär Larson (OVI-CNR) – Lluís Cifuentes (UB)

Data de lectura: Università degli Studi di Siena – Universitat de Barcelona (en cotutela), a Siena, 5 de juliol de 2021

Resum

Aquesta tesi s'estructura en dues parts principals: una secció que conté les edicions de tres dels textos venecians de construcció naval més antics; i un glossari dedicat a l'estudi del vocabulari tècnic atestat en els textos. Aquests documents formen part de llibres mercantils que contenen una gran quantitat de materials heterogenis (*zibaldoni*), des de calendaris lunars o receptes mèdiques fins a problemes matemàtics i tarifes. Del corpus així format obtenim els mots per a la redacció del glossari. Les entrades inclouen: a) una primera secció, sobre la història del mot en italià i en venecià antics. L'objectiu principal és crear una eina per enriquir el patrimoni lexicogràfic marítim baixmedieval; b) una segona secció, dedicada a la comparació dels mots documentats a la Mediterrània occidental amb la intenció de subratllar les correspondències entre els vocabularis navals venecià, català, occità i genovès.

Paraules clau:

textos de construcció naval, llibres mercantils, vocabulari tècnic naval, glossari naval, venecià antic, italià antic, català antic, Mediterrània occidental, Edat mitjana

Abstract

The research project is composed of two main parts: the first one is made up of a corpus of shipbuilding texts from several Venetian *zibaldoni* from the fifteenth century, the second part is composed by the systematic study of their technical vocabulary. These texts are collected in merchant notebooks containing heterogeneous materials, spacing from lunar calendars, to mathematical problems and medical prescriptions. From this corpus we obtained a list of entry words, each headword presents: a) a first section about the history of the word in ancient Italian and Venetian, aiming to create an enhancing tool about the medieval maritime lexical heritage; b) a second section dedicated to the comparison of documented technical words in the western Mediterranean, with the aim of emphasize the lexical correspondences between Venetian, Catalan, Occitan and Genoese naval vocabularies.

Keywords:

shipbuilding texts, mercantile notebooks, naval technical vocabulary, naval glossary, old Venetian language, old Italian language, old Catalan language, West Mediterranean, Middle Ages

URL:

<http://hdl.handle.net/11365/1147728> (USiena Air); <http://hdl.handle.net/2445/180369> (Dipòsit Digital de la UB); <http://hdl.handle.net/10803/672523> (TDX)

Altres enllaços relacionats:

<https://www.sciencia.cat/scienciadat-db?bib=30834> (Sciència.cat DB); <https://www.sciencia.cat/articulos/ester-borsato-ha-defensat-la-seva-tesi-doctoral-sobre-el-le-xic-de-la-construccio-naval-als> (Sciència.cat Notícies)

Autor: Josep Masnou Pratdesaba

Títol: La vida canonical a la catedral de Vic (886-1230). L'aplicació de la reforma gregoriana a partir de l'estudi prosopogràfic

Director: Martí Aurell Cardona i Daniel Piñol Alabart

Data de lectura: 22 novembre 2021

Resum

Estudi prosopogràfic de tots els canonges de la catedral de Vic documentats des de l'any 886, moment de restauració del bisbat, fins l'any 1230 al final de l'episcopat del bisbe Guillem de Tavertet quan ja es disposen de fons notariais. S'analitza l'origen social dels canonges i els llinatges als quals van pertànyer i les formes com van entrar a formar-ne part. L'estudi dels testaments i altre documentació ha permès establir l'evolució de la vida dels canonges i els canvis que es van produir amb l'aplicació de la reforma gregoriana. Destaca la relació que va existir entre la catedral de Vic i la canònica de Sant Pere d'Àger al principi del segle XI i la presència en aquesta comunitat de l'escolàstic Rainier que l'any 1072 passarà a Roma on esdevindrà cardenal, actuant en la restauració de Tarragona l'any 1091 i escollit papa l'any 1099 amb el nom de Pasqual II. A partir del segle XII es crea el capítol de la catedral seguint les normes del dret canònic amb capacitat d'elegir els bisbes i tenir el govern de la diòcesi en els períodes de seu vacant.

Paraules clau:

catedral, canonge, bisbe, Vic, noblesa, Àger, església catòlica

Abstract

Prosopographical study of all the canons of Vic Cathedral documented from the year 886, when the bishopric was restored, until the year 1230 at the end of the episcopate of bishop Guillem de Tavertet, when there are already notarial records. The study analyses the social origin of the canons and the lineages to which they belonged and the ways in which they became part of them. The study of testaments and other documentation has made it possible to establish the evolution of the life of the canons and the changes that took place with the application of the Gregorian reform. It underlines the relationship that existed between the cathedral of Vic and the canonry of Sant Pere of Àger at the beginning of the 11th century and the presence in this community of the scholastic Rainier, who in 1072 moved to Rome, where he became a cardinal, and acted in the restoration of Tarragona in 1091. He was then elected pope in 1099 under the name of Pasqual II. From the 12th century onwards, the cathedral chapter was created following the rules of canon law, with the power to elect the bishops and to govern the diocese during periods of vacancy.

Keywords:

cathedral, canon, bishop, Vic, nobility, Ager, Catholic Church

Autor: **Claudia Lemme**

Títol: **Il ricettario del ms. 215 della Biblioteca Classense di Ravenna (ff. 93r-156v): edizione, commento linguistico e glossario**

Director: **Ilaria Zamuner (Univ. Chieti-Pescara) – Lluís Cifuentes (UB) – Sergio Lubello (Univ. Salerno)**

Data de lectura: **Università degli Studi “Gabriele D’Anunzio” Chieti-Pescara, 7 de maig de 2021**

Resum

El receptari mèdic, entès com a gènere, només ha estat revaloritzat darrerament, permetent distingir-lo d’altres productes de la societat de l’Occident medieval i delimitar-ne les característiques i subtipus. Concebut per a l’autoconsum i caracteritzat per una coexistència molt freqüent del llatí i els vulgars, té una estructura oberta, que admet intervencions posteriors de diversos autors/escrivans. Té l’origen en la necessitat de proporcionar-se un vademècum ràpid per part dels metges extrauniversitaris (cirurgians i barbers, sobretot) i, d’altra banda, en la d’assegurar-se l’autoajuda mèdica domèstica en un entorn on les possibilitats d’assistència mèdica eren limitades. La recerca estudia un receptari mèdic multilingüe, un vademècum elaborat per un cirurgià o barber procedent de l’àmbit del català occidental, que es conserva al ms. 215 de la Biblioteca Classense de Ravenna, del s. XV (ff. 93r-156v), i

en proporciona una primera edició seguida d'un comentari lingüístic sobre les dues llengües romàniques en les quals és escrit el text (català i una varietat italoromànica) i un glossari selectiu que analitza un conjunt de mots poc o gens documentats en els principals diccionaris històrics i etimològics.

Paraules clau:

filologia romànica, lingüística romànica, lexicografia, receptaris mèdics medievals, català antic, italià antic, edició

Abstract

The medical recipe-book as a genre has been just lately revalued, thus allowing to distinguish it from the other products of the Western medieval society and to define its main features and subtypes. Conceived for a self-consumption and characterized by a very frequent coexistence of Latin and Vulgars, it has an open structure, able to accept subsequent interventions of different authors/scribes. It has its origins in the need to provide a quick vademecum by non-university doctors (surgeons and barbers, in particular) and, on the other hand, in the need to ensure domestic medical self-help in an environment where possibilities of medical care were limited. The research examines a multilingual medical recipe-book, a vademecum prepared by a surgeon or barber from the Western Catalan language area, which is preserved in the 15th century manuscript Ravenna, Biblioteca Classense, 215 (ff. 93r-156v), in order to produce the first edition of the text, followed by a linguistic commentary on the two romance languages contained therein (Catalan and an Italo-Romance variety) and a selective glossary that aims to analyse a collection of terms poorly documented or totally undocumented in the major historical and etymological dictionaries.

Keywords:

romance philology, romance linguistics, lexicography, medieval medical recipe books, old Catalan language, old Italian language, edition

Altres enllaços relacionats:

<https://www.sciencia.cat/scienciacat-db?bib=30526> (Sciència.cat DB); <https://www.sciencia.cat/articles/claudia-lemme-ha-defensat-la-seva-tesi-doctoral-sobre-el-receptari-medic-multilingue-de> (Sciència.cat Notícies)